

Alla för hvarandra.

TJÄNARINNE- BLADET

UTGIFVET AF STOCKHOLMS TJÄNARINNEFÖRENING.

Prenumeration kan ske å Tjänarinneföreningens exp., Greftevegatan 20 C. Pris för helt år 40 öre. Lösnummer 10 öre.

Fackskolor för tjänarinnor.

Den gamla goda tiden, då konsten att sköta ett hem gick i arf från mor till dotter släktled efter släktled, då husfrun såväl i slott som det enklaste borgarhem gick med i arbetet från morgon till kväll, undervisande och befallande sina tjänstear, den tiden är förbi. I våra dagar, då man skall engagera en tjänarinna, uppställes som fordringar att hon skall vara fullt kunnig. Det skall vara både skriftliga och muntliga rekommendationer på kunnsighet, och den som kan förete, sådana har stora utsikter att erhålla en ganska förmånlig plats, åtminstone hög lön. Men ve den unga okunnige flickan, om hon hamnar i en stad som Stockholm. Hon får i många fall nöja sig med en plats där svälta ej hör till det ovanliga, där arbetsdagen börjar kl. 6 på morgonen och slutar 12 på natten, där bostaden blir ett mörkt, kallt och otrefligt kök, och där hon blir bemött inte bara ovänligt utan till och med rått.

Behovet af skolor, där unga obemedlade flickor kunna erhålla fri undervisning i husligt arbete, blir för hvar dag som går allt mer och mer trängande. Att behovet är störst för dem som välja detta arbete till sitt yrke, är ju helt naturligt.

Det skulle vara en heder för Stockholms tjänarinnor om de, i likhet med sina kollegor i Köpenhamn, kunde uppsätta sin egen fackskola. Tänk om hvarje tjänarinna i Stockholm betalade endast en krona om året till detta ändamål, så skulle stortartade resultat kunna uppnås. Men tyvärr är den stora massan ännu fjättrad i okunnighet och slöhet.

När Tjänarinneföreningen i och med anordnandet af en höstmärnad börjar insamla medel till en fackskola, sker det i

förhoppning om att vinna den stora allmänhetens bistånd och sympati. Det sker i förhoppning om att många af våra kamrater skola visa sitt intresse för denna stora sak genom att blifva medlemmar i föreningen och genom att skänka någon krona till fackskolefonden.

Må vi komma ihåg att endast genom att skaffa oss upplysning, bildning och yrkesskicklighet, kunna vi tillkämpa oss aktning för oss själva och vårt yrke.

Elisabet Andersson.

Lycklig.

Lycklig — så Den Vise säger —
är väl den hvars hviloläger
slafvar bädda och hvars breda
bröst i pålsverk mjukt sveps in.
Mera dock dens lycka väger
som kan varm en lofsång höja
i sin hemmaräfdä tröja
och som själf har lärt att reda
raskt sitt hårda goda läger
utaf halm från åkern sin.

Sällsamt lycklig den mig tyckes
som af inga böjor tryckes,
som går ensam genom lifvet,
fri från hvarje bördas tung.
Lyckligare dock mig tyckes
den som tidigt ren fått börja
att för barn och blomma sörja,
som det vart af ödet gifvet
att ett gyllne kärlekssmyckes
tyngd få bära själf som ung.

Lycklig — så Den Vise talar —
är väl den som bor i salar
himmelshöga, hvälfda vida,
skinande af konstsmid prakt.
Lyckligare den hvars salar
små och låga blott förgyllas
af en brasas sken och fyllas
utaf blom och löf som sprida
välkänd doft från hemmets dalar,
barn af mullens egen makt.

Lycklig, lycklig den jag kallar
som af egen skogstegs tallar
själf sitt hus med möda timrat
i sin egen hages hägn.
Härligare hymn ej skallar
än ett rop kring egna marker.
Aldrig sol i sagans parker
har så grant och fagert skimrat
som på egna klöfvervallar
skimrar sommarns ljumma regn.

Lycklig — så Den Vise säger —
lycklig är väl den som äger
hundramila rika länder,
stora städer, fursteslott;
lyckligare den som äger
ett par tunnland kring en stuga
där han samman med sin fruga
plantar glad med egna händer
astrakan och rosenhäger,
bigarrå och bergamott!
(Lantliga låtar.) Karl-Erik Forsslund.

Rösträtt åt Sveriges kvinnor 1908.

I vårt grannland åt öster, i Finland, fingo kvinnorna rösträtt 1906 och i vårt grannland åt väster, i Norge, fingo kvinnorna rösträtt den 14 juni i år. Sedan detta inträffat i dessa våra grannland kunna vi kvinnor i Sverige än mindre underkasta oss någon väntan på att tillerkännas medborgarrätt. Skulle då kvinnan i Sverige aktas mindre högt än kvinnan i Finland och i Norge?

Ikke heller anse sig kvinnorna i Sverige mindre mogna att rösta på riksdagsmän än de män, som förut ej haft rösträtt, emedan deras inkomst ej gick upp till 800 kr., men hvilka nu, efter det sista riksdagsbeslutet om allmän rösträtt utan afseende å inkomsten, erhållit politisk rösträtt. Allmän rösträtt! I själfva detta begrepp ligger rösträtt åt alla medborgare. Är då icke kvinnan medborgare? Jo, medborgare äro kvinnorna, emedan de, likaväl som männen, äro skyldiga att lyda

lagarna och betala skatt samt emedan de, likaväl som männen äro skyldiga att arbeta. Men så länge rösträtt ej tillerkännes ett lands *alla* myndiga medborgare, (myndighetsåldern må nu räknas från 21 eller 25 år), så är det i det landet ingen allmän rösträtt.

För att Sverige verkligen skall kunna få allmän rösträtt måste därför kvinnorna komma med. Nu är det så, att det af 1907 års riksdag antagna rösträttsförslaget ej kan blifva lag förrän det blifvit antaget af ännu en riksdag efter nya val. Nya val af riksdagsmän till andra kammaren sker till 1909 års riksdag. Kunde kvinnornas rösträtt blifva antagen af 1908 års riksdag, så finge vi kvinnor således rösträtt samtidigt med att allmän rösträtt blefve införd. Emedan vi ej vilja blifva lämnade på efterkälken, därför är det vi kvinnor nu arbeta för att få fram lösnin- gen af vår rösträttsfråga år 1908.

Hvad kunna kvinnor som gå i sitt dagliga arbete utan inflytande på samhällsangelägenheterna göra häråt? Jo, de kunna *uttala sin önskan om rösträtt* enskildt till sin omgifning och offentlig genom att deltaga i möten, som stödja kvinnornas rättvisa sak*), samt genom att ingå som medlemmar i rösträttsförening.***) Vidare kunna de *bilda sig. Stockholms Tjänarinneförening vill vara i sin män en bildningshård för tjänarinnekåren.*

I vinter anordnas af Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt kurser för kvinnor i samhällslära från oktober till maj måndag och torsdag kl. 7—9 eller 8—9. Biljetter till nedsatt pris kan anskaffas genom Tjänarinneföreningens ordförande Elisabeth Andersson. Tänk om en och annan tjänarinna kunde aftala att få bli ledig måndag och torsdag afton för att deltaga i dessa bildningskurser. Det vore en triumf för tjänarinnesaken!

Hvarje kvinna, hur bunden hon än är, kan emellertid alltid *önska rösträtt* och på så sätt likväl bidra till de svenska kvinnornas rösträttsseger.

Anna Lindhagen.

Tjänarinnefackföreningar i Ryssland.

Under den senaste sommaren har såväl i Petersburg som i flera andra ryska städer bildats tjänarinnefackföreningar, hvilka märkvärdigt nog fått vara i fred för polisen trots det att under det senaste halfåret andra fackföreningar förföljts på det våldsammaste. Särskildt Petersburgsföreningen har utvecklats en liflig verksamhet. På sitt möte lördagen den 7 sept. beslöt den, enligt tidningen »Russ», att söka få Tjänarinneförbundet legaliserat. På ett föregående möte hade föreningen beslutat att dess medlemmar skulle hvar för sig hos sina matmödrar försöka att genomföra ett

*) Stort opinionsmöte för kvinnans rösträtt hålles i cirkus å Djurgården söndagen d. 17 november kl. 2.

**) I Sverige finnes nu 105 kvinnliga rösträttsföreningar och ständigt bildas nya sådana. Årsafgiften är 75 öre.

aftal, enligt hvilket lönen skulle höjas och 13 timmars maximiarbetsdag införas för tjänarinnorna. 120 sådana försök rapporterades. Af dessa hade 86 fått aftalet helt och hållet genomfört, 20 delvis och 14 fått bestämt afslag. Föreningen beslöt att upprätta en platsanskaffningsbyrå för tjänarinnor samt att grunda en egen restaurant med matsalar och thehall.

På besök i Köpenhamns tjenestepigeförening.

Med glädje mottog jag inbjudning från Köpenhamns tjenestepigeförening att besöka deras fackskola, samt öfvervara De samvirkande danske tjenestepigeföreningers kongress som skulle hållas den 3 och 4 juli d. å.

Då denna tidning tidigare utförligt redogjort för skolan, vill jag ej återupprepa detsamma, endast säga att den hittills fyllt sitt ändamål på ett utmärkt sätt! Elever äro antagna ända till maj 1909. Under det sista året har tjänarinneföreningen ökat med 300 nya medlemmar. Denna storartade anslutning beror i hög grad på skolan, ingen kan nämligen bli elev där utan att tillhöra föreningen.

Vid kongressen — som arbetade med beundransvärd ordning och reda — förekommo många intressanta frågor bl. a.: tjänstehjonsstadgans afskaffande. Diskussionen inleddes af frk Christensen, som framhöll att tjänstehjonsstadgan borde afskaffas helt och fullt. Det skulle finnas en skyddslag för omyndiga, men den skulle vara lika för alla, oafsedt om de vore bu tiksbiträden, fabriksarbeterskor eller tjänarinnor. Hon föreslog att D. s. d. tjenestepigeföreningar skulle vara beredda på att anordna protestmöten öfver hela landet, mot det förslag till ny tjänstehjonsstadga, som snart kunde vara att vänta från den kommitté som hade frågan om hand.

Kongressen beslöt i enlighet med frkn Christensens förslag.

Den fråga som allra grundligast diskuterades var: Huru få tjänarinnornas kvällsarbete afskaffat och större söndagsledighet införd. Som bekant ha tjänarinneföreningarna i Danmark sökt införa kontrakt mellan husmödrar och tjänarinnor. I dessa bestämmes att allt gröfre arbete såsom tvätt, strykning, borstning m. m. ej får förekomma efter kl. 7 e. m. samt att söndagsledighet skall erhållas efter kl. 2 hvarannan söndag.

Det har emellertid visat sig att en stor del af dem som ha kontrakt ej efterleva desamma.

Efter en lång och mångsidig debatt beslöt kongressen, att styrelsemedlemmarna skulle få i uppdrag, att besöka de medlemmar som vore anställda på kontrakt, för att tillse att dessa verkligen efterleddes, samt att namnen på de husmödrar och tjänarinnor som ej höllo kontrakten i heild skulle införas i Tjenestepigernas Blad. Man trodde nämligen att detta skulle blifva en drifvande sporre, då det ju ej är synnerligen angenämt att »komma i tidningen».

På torsdagen afslöts kongressen med en mycket lyckad festmiddag på skolan. Frk Christensen tackade deltagarna för deras nitiska arbete, och uppmanade dem att, då de komma hem till sina respektive föreningar, i praktiken omsätta hvad kongressen beslutat.

Det var uppriskande att sammanträffa med så många för sin sak entusiastiska och hängifna kvinnor. Kvinnor, som pröfvat hvad det vill säga att strida mot okun- nighet, fördomar och slöhet, men som också genom striden vunnit styrka och erfarenhet.

Alla sände de varmaste hälsningar till sina kolleger i Sverige och uttalade den önskan att en skandinavisk tjänarinnekon- gress snart måtte komma till stånd.

Elisabet Andersson.

Tjänsteflickornas ställning på landet.

De kvinnliga tjänarnas ställning på lan- det, där de ännu i regel stå under den onaturliga tjänstehjonsstadgan, är beklagansvärd och i många fall rent af olidlig. Det finns ännu godt om husbönder och husmödrar hvilka visa sina tjänsteflickor allt annat än ett vänligt bemötande. Hårdt arbete, dålig kost och ett rått och brutalt bemötande från husbondefolkets sida gör det ofta omöjligt för en tjänsteflicka att kvarstanna i tjänsten. När hon så genom dylikt bemötande tvingas att lämna plat- sen, drar sig ej husbonden för att till- lämpa den medeltidsmässiga tjänstehjons- stadgan. Denna stadgas bestämmelser iakt- tagas ytterst noggrant ifråga om tjänste- flickans skyldigheter men lämnas åsido ifråga om hennes rättigheter.

Dessa rättigheter äro dock af föga värde, dels därför att stora svårigheter möter för en tjänsteflicka att göra sin rätt gällande och dels därför att de öfriga bestämmel- serna i stadgan nästan fullständigt neutra- liserar dem och ställer tjänaren gent emot husbonden i en nära nog rättslös ställning. Vi tillåta oss anförä ett par bestämmelser ur den förtäffliga stadgan som till fullo styrker vårt påstående här ofvan. I § 10 heter det bl. a.: — — — »Är tjäneste- hjon försumligt, gensträfvigt eller oordent- ligt och låter det sig ej rättas, eller visar det sig otroget, okunnigt eller eljest odg- ligt i tjänsten, må det därifrån skiljas, efter ty i § 5 sägs, (anmälan till krono- fogde eller länsman) med förlust af hela lönen samt erhålle sådant betyg det för- tjänar — — —»

I § 16 heter det: »Med tjänstehjon, som under förbjuden tid anträffats å kro- gar, kallare eller näringsställen, eller som, utan husbondens lof, begifver sig ur dess hus, eller utöfver erhållet tillstånd sin hemkomst fördröjer, eller öfver natten är borta, förfäres som i § 10 sagt är».

Som synes präktiga bestämmelser för husbönder som vilja trakassera sina tjänare. Svårigheterna för en tjänsteflicka att göra sina minimala rättigheter gällande då de undanbållas henne, ligger hufvud-

sakligast däruti att hon i regel icke kan påräkna stöd från länsmannens sida då denne i de flesta fall står i intima vänskaps- och andra förhållanden till husbonden och till följd därav söker att skydda denne.

Många exempel gifvas på hårdhet och småaktighet från husbondernas sida gent emot tjänsteflickorna och vi skola här framdraga ett par fall.

Ett husbondefolk L. i Öster-Lunby, Munktorp, i orten kända för hårdhet och brutalitet mot sitt tjänstefolk, fick i sin tjänst förliden höst en ung flicka. Denna blef emellertid efter några månader sjuk, antagligen af för strängt arbete, hvarför hon hemställdes till sitt husbondefolk om att få någon läkarevård. Härpå fick hon det svaret att det var bäst att hon lämnade tjänsten, då hon ej längre kunde göra rätt för sig, och flickan lät sig därmed nöja då hon var glad att få lämna den allt annat än goda platsen.

Hon fick dock ända till sista dagen utföra sina sysslor och lämnades icke ens tillräcklig tid att komma till stationen, hvarför den stackars flickan vid ankomsten dit svimmade och måste inkvarteras hos en barmhärtig familj tills påföljande dag, då hon, fortfarande sjuk och svag, reste för att söka upp sina släktingar. I april kom där två tjänsteflickor till samma husbondefolk men dessa kunde ej stanna mer än ett par månader till följd af husmoderns råa och brutala bemötande mot dem. De öfverröstes dagligen med de allra gröfsta skällsord och outhärligheter.

De lämnade som sagt sin plats och deras anhöriga lyckades efter åtskilligt besvär få ut deras kläder.

Ett annat fall som vittnar om en långt gående småaktighet har i dagarna förekommit hos en f. d. byggmästare, numera landbrukare i Kumla.

Tjänsteflickan hos denne hade nämligen utan särskildt tillstånd rest till Västerås folkmarknad i den uppfattningen att hon såväl som andra tjänare naturligtvis skulle ha fritt marknadsdagarna.

Hemkommen möttes hon emellertid af den tillkallade länsmannen, hvilken inom parentes sagt är en mycket intim umgängesvän där i huset, och blef af denne på ett mycket brutalt sätt vräkt ur tjänsten. Hennes saker kastades utan vidare ut på gården och naturligtvis gick hon miste om den inestående lönen, cirka 20 kr.

Dylika fall af brutalitet och småaktigheter mot lagstadda tjänsteflickor äro visst icke enstaka utan förekomma ganska ofta. Beklagligt nog synes den uppfattningen allmänt göra sig gällande bland tjänsteflickorna att de ej kunna eller böra gå in i sina kamraters, landarbetarnas fackföreningar. Man må dock för deras egen skull hoppas att denna oriktiga uppfattning så småningom skall försvinna och att de snart nog skola inse att äfven för dem går vägen till bättre och tryggare förhållanden genom organisationen. Utan sammanslutning finnes intet hopp om att få orättvisorna och brutaliteterna undanröjda.

In därför äfven alla tjänsteflickor i organisationen och hjälpen till med befrielseverket!

(Folket.)

—r.

Litteratur i tjänarefrågan.

Sveriges tjänare och tjänarinnor. Deras vara eller icke vara, af G. H:son Holmberg. (Socialdemokratiska arbetarepartiets förlag.) Pris 50 öre.

Tjänarinnorna i städerna. Samma författare. Serien »Fria ord». (Björk & Börjeson.) Pris 25 öre.

* * *

»Sveriges tjänare och tjänarinnor» äro stort sett en historik öfver »tjänstehjonets» ställning under gångna tider, ända från 1300-talet fram till våra dagar. Författaren redogör för tjänstehjonståndets uppkomst och utveckling, för lagstiftning och lagstiftningstendenser, det patriarkaliska husbondeväldet och tjänstehjonens lefnadsförhållanden. Så omnämnes de personer som under senare århundraden tagit sig de underkufvade tjänstehjonens sak an, och fört deras talan. Till slut behandlas tjänstehjonsförhållandets började upplösning, och framhåller författaren huru han tänker sig dessa förhållanden ordnade i framtiden.

I några få inledningsord säger författaren oss hvad han velat med detta arbete:

»Föreliggande skrift har det tredubbla syftet att vilja uppehålla och fördjupa det vaknade intresset för landarbetarefrågan; att understödja den likaledes nyvaknande tjänarinnerörelsen i städerna, samt att bekämpa k. m. s. kommitténs förslag till ny reviderad tjänstehjonsstadga.»

»Tjänarinnorna i städerna» kompletterar den förra. Den innehåller en utförlig redogörelse öfver tjänarinneorganisationerna i vårt land och andra länder. Hvad dessa redan uträttat och hvilka mål de uppsatt för framtiden. Den är vidare en kritik öfver »Elsa Törnes» bok »Solidar». Synnerligen intressant är en jämförelse mellan klagovisorna öfver slarfvisa och odugliga tjänarinnor i »Solidar» 1906 och liknande klagovisor i Hushålls-Journalen 1777.

Af alla som mer eller mindre intressera sig för tjänarefrågan, och isynnerhet af tjänarne själfva, böra dessa brochurer hälsas med glädje. Man får utan stor möda värdefulla upplysningar om förhållandena sådana de varit, sådana de äro och sådana de — måhända — komma att blifva i framtiden. Man bör också vara tacksam mot författaren för den grundlighet hvarmed han behandlat sitt ämne.

Vår tjänande syster, af Christina Nilsson. (Albert Bonniers förlag.) Pris 25 öre.

För detta tjänarinnan, numera författarinnan Christina Nilsson, har i ofvannämnda lilla skrift sagt tankvärda ord till husmödrar och tjänarinnor. Hon visar dem huru de böra uppföra sig mot hvarandra i det dagliga lifvet. Hon omtalar för den tjänande system hvilka plikter hon har mot sig själf,

mot den kår hon tillhör och mot hela arbetareklassen.

Då man för det billiga priset, 1 krona, kan erhålla alla tre broschyrerna, bör ingen försumma att köpa dem och att läsa dem.

Elisabet Anderson.

Den hvita västen.

Handlingen försiggår i en af stadens förnämsta tvätt- och strykinrättningar. Vid ett långt bord äro tjugo unga flickor samsatta med att stryka. Dessa unga flickor uppehålla sig här för att lära sig konsten under öfverinseende af en äldre dam och naturligtvis händer det ofta, att det går på tok. Just nu tycks något galet vara på färde, ty en ung flicka utstöter ett rop, som tyder på liflig förskräckelse.

Som på gifven signal rusa de andra till platsen — sedan de väl först dragit försorg om sina heta järn. Den som ropat var en ung vacker blondin med bruna ögon, hvilka af rädsla blifvit om möjligt större än vanligt, som förtviflad stirrade på en hvit herrväst. Och det var verkligen en olycka, som hänt: på den fina, hvita västen, som låg på strykbrädet, visade sig de bruna konturerna af ett allt för hett strykjärn. Med andra ord, västen var totalt förstörd.

Den vackra blondinen grät bittra tårar medan alla de andra kacklade i munnen på hvarann. Hvad skulle deras stränga föreståndarinna säga, när hon fick se det här?

— Gråt inte så, sade slutligen en liten liflig varelse. Du har varit betydligt tankspridd på sista tiden, min unge, man skulle rakt kunna tro att du är kär... Seså, bli inte ond! Jag skall smuggla in västen mellan de andra plaggen, så att föreståndarinnan ingenting märker...

I samma ögonblick hördes steg och hvar och en rusade till sin plats; föreståndarinnan nalkades.

— Fru Fröhse! Fru Fröhse, hör ni då inte, när man ropar.

— Här är jag, herr assessor, hvad önskar ni?

— Min väst naturligtvis, min hvita väst, för tusan!

— Lugna er, hr assessor, jag har skickat två bud till strykinrättningen, ett af dem måste strax vara här.

Assessor Menge slog igen dörren så att rutorna skrällde och började i häftigt raseri vandra fram och tillbaka öfver golvet.

— Det är så att man kan bli galen! väsnades han. Droskan väntar och jag skall hämta en af tårnorna till amtmannens bröllop och så har jag inte västen! Tror någon att de kunna vara punktliga på en strykinrättning, nej, aldrig!

Nu öppnades dörren och den bäfvande hushållerskan kom in med det väntade paketet.

Assessorn slet upp paketet, men hans glädje förbyttes med ens till ett våldsamt raseri. I hvilket tillstånd fann han sin

väst! Den var så svedd, att han absolut inte kunde sätta den på sig.

Hushållerskan var förtviflad på assessorns vägnar, men så fick hon en idé.

— Min salig Kristians hvita väst! utropade hon.

Och innan assessorn hann protestera, var hon ute och kom strax tillbaka med en hvit väst i handen.

Assessorn tog den på sig, men den var för stor. Han fnös af harm för att den stackars hushållerskan kunde trott honom ha »en figur som en elefant», men då fru Fröhse med darrande stämma rådde honom att ta den svedda västen och ha fracken knäppt, måste han bekväma sig att lyda rådet och vara tacksam till. Ty nu kom droskusken och frågade, hur länge han skulle vänta och det bar i väg i flygande hast för att hämta den väntande brudtärnan.

Bröllopsmiddagen blef mycket munter och assessorn var en af de gladaste. Vid sin vänstra sida — densamma, där hans olycksaliga väst hade sin fula fläck — satt den unga dam, som han länge och i hemlighet älskat. Det var en vacker blondin med bruna ögon och assessorn kunde knappt se sig mått på henne.

I början hade den unga flickan varit vid dåligt lynne för att han hämtat henne så sent, ty hon hade väntat sig att han skulle varit full af ifver och omsorg för henne och därtill hade han kommit med tafatta och orimliga ursäkter.

Men nu var hon blid igen och assessorn var hänryckt. Hvad han läste i sin dams ögon gaf honom mod att tala vid henne om sin kärlek — ja, redan i kväll skulle han säga henne det!

Han blef varmare och varmare och utan att tänka sig för, knäppte han upp fracken. Men i samma ögonblick utstötte hans bordsdam ett rop af förfäran och stirrade som förtviflad på den svedda fläcken.

Assessorn blef djupt förlägen och uttömde sig i en målande skildring af västens pinohistoria. Till sist slöt han sin efter egen åsikt högst humoristiska beskrifning med orden:

— Finge jag bara tag i den kvinnan, som vållat mig allt detta! Om jag någon sin afskytt en kvinna, så är det denna strykerska som, som...

Till hans gränslösa häpnad blef fröken Helena hvit ända till läpparna. Man skulle just resa sig från bordet, men hon förmådde ej röra sig, hon hade svimmat. Det blef allmän bestörtning, herrarna rusade fram för att stå till tjänst, men assessorn bar själf den afsvimnade på starka armar in i ett sidorum, dit den unga flickans oroliga föräldrar följde honom.

Svimningen gaf vika, men efterföljdes af hysterisk gråt. Både den unga flickans föräldrar och assessor Menge stodo rädslösa inför situationen. Föräldrarna ville ha en förklaring af sin dotters bordskavaljer och i sin villrådighet hade han intet annat att göra än att åter berätta historien om västen, hvars åhörande tycktes ha skakat fröken Helene så djupt.

Då han slutat, ljusnade moderns ansikte.

— Hvar låter ni tvätta edra stärksaker? frågade hon.

— Hos fru Meyer, svarade assessorn helt undrande.

— Nå, det förklarar saken. Hörde du, Helena?

— Ja, mamma... han sade, att han hatar den kvinnan, som... det finns ingen han afskyr så...

Den unga flickans mor berättade nu sammanhanget för den hvita västens ägare, som sjönk på knä för den stackars strykerskan, och medan föräldrarna diskret aflägsnade sig, bad om förlåtelse.

Och hon förlät honom.

(Soc.-D.)

Statarhustrun.

Statarn är oftast en tidigt gift arbetare med många barn. Våra patroner och jordmagnater vilja gärna ha gifta arbetare. Drängen och pigan, isynnerhet mjölkpigan, börja bli svåra att skaffa och dryga att hålla, ty de kunna röra på sig. Men gift folk är det större tillgång på. Den gifte arbetaren med stor barnskara är ett vanligtvis fogligt och tåligt lastdjur. Det är inte värt, att han är bångstyrig, ty då kan han bli uppsagd och stå på landsvägen med sin familj. Det är inte lönt för honom att komma med några anspråk. Tvärtom, det är bara att foga sig, lyda. Hans herre prejar honom själf men prejar ännu mera hans stackars hustru och barnen. Hela familjens arbetskraft utnyttjas i ladugården och på fältet. Studera annonserna om lediga platser inom jordbruket! De lyda så här: »Duglig ryktare, med hustru, som vill och kan mjölka, få plats»; »gift kördränk, hvars hustru åtager sig mjölkning»; »duglig statare med arbetsför hustru»; »ladugårdskar, hustrun skall deltaga i mjölkningen» o. s. v. Gifva skola de vara och — äro det gunås också. Men låt jordbruksproletären försöka skona sin hustru för den piska, som hviner kring hans egna skuldror, och hans utsikt att själf få kondition minskas med detsamma. Och så kan husbonden, när landtarbetaren fordrar bättre betalt, peka på att hans hustru ju också förtjänar och begagna detta som hjälpmedel att underbetala honom själf. Hur många af vår rörelses motståndare, som bryta staven öfver de plikt-förgätna strejkande landtarbetarna, skulle vara villiga att utlämna sina hustrur till tungt arbete i jordbrukets tjänst, på betfältet i alla väder och i ladugården? Är det inte det naturliga, anse vi, det lyckligaste, att hustrun får ägna sig åt man, barn och hem? Och har hon inte i de flesta fall fullt upp att göra som familjemor?

Statarhustrun har vanligen en stor barnflock kring sig. Att föda och fostra under fattigdom ett stort antal barn, det innebär för modern ett sådant mått af personligt lidande, arbete, nattvak och annan uppoffring, att det borde stämma en hvar tänkande människa till den största vördnad för en dylik kvinna! Jag har

talat vid kvinnor, som genomgått ett dylikt martyrium och samtidigt bidragit till familjens direkta underhåll genom arbete åt mannens husbonde. De ha ofta efter något litet föredrag kommit fram till mig, tryckt min hand under tårar och hviskat: »Ack, kära fru Danielsson, jag har haft 10 barn, 12 barn, 13! Jag har slitit och släpat och dragits med värk och elände i all min tid.»

Vi stadsbor, som sitta i vårt mer eller mindre bekvämt inredda hem, med vattenledning och gas i köket, telefon och andra bekvämligheter inom räckhåll, högaren i samma hus, torget i närheten, som kunna få allt färdiglagat, om vi ha en slant, tänka vi på, hur annorlunda dylikt ställer sig i statarstugan? Jag kan inte föreställa mig annat än att alla hemsysslor blir drygare där än i staden, på samma gång som tiden till deras utförande är knappare. Mannen har långt till arbetsplatsen, barnen långt till skolorna, ingen är tillstades att ge hustrun ett litet handtag, och själf skall hon också försumma huset och matlagningen för arbete åt husbonden. Lämna de små barnen sent och bittida, vansköta sitt eget... Jag förstår så väl, att hustruna lika gärna vilja slippa undan det betungande uppdraget att mjölka, som patronerna vilja tvinga det på dem. Och jag förstår framförallt, att statarna söka förbättra sin ställning liksom *alla andra människor!*

Då komma vi till sättet, medlet! Organisation och påtryckningsåtgärder. Alla andra lönarbetare — ordet taget i sin vidsträcktaste betydelse — anse sig ha strejkrätt. Något annat medel finns inte under tillspetsade förhållanden. Men när landtarbetare strejka, ställes skörden på spel, och tillfogas kreaturen lidanden. De mjölkstinna korna plågas oerhört, om mjölkningsstrejk etableras, och utfodringen är i våra dagar så särskildt mjölkdrifvande — på bekostnad af köttets beskaffenhet, har jag hört sägas. Stora värden stå på spel, grymhet föröfvas, vördnaden för brodet är djup hos oss alla, äfven hos dem, som systematiskt bli bestulna därpå, hela pressen kommer i rörelse vid blotta tanken på mjölkstrejken. Medan mjölkningen tyst och regelbundet förrättas, tänker ingen på detta arbetes betydelse, långt mindre på den tåligen, öfveranstängda kvinna, som vanligen utför det för en ringa penning. Men om det spörjes, att mjölkningsstrejken kan bli en fas i landtarbetarstriden, då, ja, då blir det så betydelsefullt, så utomordentligt viktigt, så samhällsnödvändigt, så vädjande till våra mänskligetskänslor, detta eljes ringaktade mjölkningsarbete, att det absolut förbjödes af oss i korus. Muraren, skomakaren, tapetseraren, järnvägsmannen, typografen, sömmerskan få organisera sig och ha moralisk rätt att strejka. Men inte landtarbetarna och ännu mindre mjölkerskorna! Vi andra få förbättra våra existensvillkor, äfven om vi ha det någorlunda förut, men inte mjölkerskorna, ty deras arbete kan visa sig vara — mera maktpåliggande, mera samhällsnödvändigt än de andras! Ett mycket rättfärdigt resonemang. Gå ni med på det, ni andra? Jag kan icke!

Jag
Den
det
ning
vi
då
dens
heta
ännu
den
häftig
de
lönsla
Re
vi
hy
leken
Me
fattni
du
än
tydlig
statar
(A
Fr
Ju
gaml
Fr
Ju
Jag
är
Fr
i
vår
hem
mycl
Är
en
låter
var
inte
det
man
fullv
i
sk
frun
goss
Kl.
då
lett
Fröl
så
Så
hem
Är
te
hem
ann
kan
and
tim
bor
sarr
jag
ut
J
gå
F
bli
kan
Hv
J
jag

Jag måste vända det på en annan bog. Den som inte »får» strejka, den bör ha det bra. Är sådd och skörd och mjölkning så viktigt för landet — nåväl, må vi då fordra mänskliga rättigheter åt jordens brukare, äfven om dessa rättigheter heta föreningsrätt, kollektivt aftal och ännu mycket mer! Och må vi under tiden möjligen vädja till dem att af barmhärtighet, af ren nåd inte begagna sig af de påtryckningsåtgärder, de som andra statslavar ha till sitt förfogande.

Resonera vi så, vi andra, då tror jag vi hysa den rätta djur- och människokärleken, den rätta vördnaden för brödet!

Men det ville jag säga som en sammanfattning af allt det föregående: Så betydde du ändå något, du också, du annars obetydliga, förbisedda men tungt arbetande statslavar! E—a D—n.

(Arbetet.)

Ett ideal.

Frun: Har jungfrun haft plats förut?

Jungfrun: Ja, jag har tjänat hos två gamla fröknar.

Frun: Hur länge?

Jungfrun: Det var tre år.

Frun: Är betyget med?

Jgfrn (räcker fram betyget): Ja, här är det.

Frun (läser): »Anna Karlsson, som varit i vår tjänst i tre år blir på grund af vårt hems upplösning från sin plats ledig, är mycket ordentlig, ärlig, villig och höflig. Är kunnig i vanlig matlagning samt för en sedesam vandel — — —» Ja, det där låter ju mycket godt, men när det bara var två personers hushåll kunde det väl inte vara så mycket att göra. Här blir det nog mera, vi äro fem personer, min man och jag, min dotter, som nyss är fullvuxen och två gossar, som ännu gå i skolan. Strax efter kl. 6 måste jungfrun stiga upp för att hinna borsta åt gossarna och ha frukost färdig åt dem. Kl. $\frac{1}{2}$ 9 på slaget åter min man, och då vill han alltid ha något varmt, en kotlett eller skinka och ägg eller dylikt. Fröken och jag dricker vårt kaffe kl. $\frac{1}{2}$ 10, så att jungfrun hinner städa dessemellan. Så skall gossarna ha mat, när de komma hem i loivet och sen är det middag kl. 4. Är vi ensamma till kvällen ha vi bara te och smörgås, men om min man är hemma, ta vi en liten varmrätt. Hvarannan söndag ha vi främmande, så då kan inte jungfrun få bli ledig men den andra söndagen blir det alltid ett par timmar på eftermiddagen om inte vi skall bort själfva, då kan vi inte lämna gossarna ensamma i våningen, men då skall jag försöka laga så att jungfrun får gå ut en stund på förmiddagen i stället.

Jgfrn: Tackar så mycket. Då kan jag gå i kyrkan.

Frun: Ja, vi skall försöka, att det kan bli klart till kl. 11 då; frukostdiskarna kan ju stå tills jungfrun kommer hem igen. Hvad har jungfrun haft i lön?

Jgfrn (skyggt): 8 kronor i mån, men jag skulle fått 10 efter tredje året.

Frun (angenämt öfverraskad): Jag skall ge 10 kronor också, och 10 till jul och 5 till midsommar.

Jgfrn (niger): Tack snälla frun!

Frun: Det finnes ingen jungfrukammare så jungfrun får ha sin byrå i köket, och så är det en liten garderob i tamburen där sängkläderna får stoppas in och där jungfrun kan ha sina tillhörigheter.

Jgfrn: Tack, snälla frun, jag har ingen byrå, bara en liten kappsäck, så mitt får nog bra rum i garderoben.

Frun: Har jungfrun sitt hem i Stockholm eller släktingar?

Jgfrn: Nej, det har jag inte.

Frun: Många vänner då? Det är så tråkigt, när ens jungfru jämt har någon bekant, som sitter och hänger i köket.

Jgfrn: När fröknarna, som jag nu tjänar hos reser till landet den 1 oktober, så känner jag ingen mera här i stan.

Frun: Det var skönt. När kan jungfrun komma i platsen?

Jgfrn: Helst samma dag fröknarna reser.

Frun: Det är bra. Den flicka, jag nu har, vill nog gärna bli ledig före den 24:de, om hon kan få. Men ett måste jungfrun komma ihåg: min man vill ha tidningen med detsamma den kommer. Ingen annan får läsa den förut, då blir han så ond.

Jgfrn: Jag läser nästan aldrig någon tidning; jag tycker mest om att inte läsa.

Frun: Det är mycket förståndigt, man kan verkligen använda sin tid bättre, när man tjänar. Ja, det stod ju i betyget om en sedesam vandel, så jag behöfver väl inte fråga om jungfrun har fästman?

Jgfrn: Nej, snälla frun, det har jag inte.

Frun: Ja, då tror jag nog, att vi ska komma öfverens. Välkommen då den 1 oktober.

Jgfrn: Ja tack, snälla frun. Och här är mitt prästbetyg och mitt skolbetyg också. Adjö (räcker frun betygen och går).

Frun (ensam): Det här var ju en riktig skatt. Inte bryr hon sig inte om att läsa eller vara ledig, är nöjd, om hon får gå i kyrkan någon gång, och har inga släktingar eller bekanta. Finns det verkligen i vår tid ännu ett sådant ideal för en jungfru?

Ur verkligheten.

Stockholmsbild
för Tjänarinnebladet
af Walborg Ulrich.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

När Anna på söndag eftermiddag slutat diskningen och gjort i ordning i köket, stod hon en stund och funderade. Hon måste ju be om lof att få gå ut, ehuru det var öfverenskommet från början, att hon skulle vara ledig om söndagskvälarna »såvida det inte var något särskildt, som hindrade». Men det var märkvärdigt, hur ofta det var »något särskildt». Än kom det främmande, än voro herr-

skapet själfva bortbjudna eller gingo de på teatern, eller om det ej var något annat så stannade notarien, fröken Astrids fästman, kvar till kvällen och då måste det vara litet extra, så att Anna ej kunde få gå. — I dag hade hon visserligen ingenting hört, men hon nästan kände på sig, att det var något hinder i kväll, eller kanske hon bara tänkte så, därför att hon gladde sig så mycket åt att få komma till Lotten med den stora nyheten. Raskt fattade hon sitt beslut och gick in till fru Nygren, som låg på soffan och läste i en bok.

»Jag skulle fråga frun, om jag får gå ut nu, och hur det skall bli med kvällsmaten?»

Fru Nygren lyfte ej ögonen från boken, när hon svarade: »Fröken Astrid och jag skall bort i kväll, så Anna kan inte få gå ifrån småbarnen i dag.»

»Skall frun och fröken gå snart? Annars kanske jag kunde hinna tillbaka innan dess?»

»Vi skall gå nu genast. Anna kan ta fram mina kängor och knäppa dem åt mig.» Hon reste sig upp och sträckte fram fötterna; det var så besvärligt att knäppa kängorna själf, när hon hade snörilivet på. —

Medan Anna hjälpte henne, kunde hon ej låta bli att säga: »Det har varit begrafning hos min syster i dag, därför skulle jag gärna velat gå dit en liten stund. Jag har något mycket viktigt att tala om för henne, men om jag kan få gå i morgon kväll i stället, så kan det ju vara till dess.» — Kängorna voro på, och Anna reste sig upp, väntande ett svar.

»Ja, det kan jag verkligen inte säga i dag, hur det kan bli i morgon» svarade fru Nygren, »för resten var ju Annas syster här i går eller förrgår, så kunde väl Anna ha sagt henne det där viktiga då.»

»Jag visste det inte då.»

»Ja, det kan jag inte hjälpa, och är det så att ni måste träffas hvarenda dag hädanefter, så vill jag bara säga Anna, att det ännar jag inte finna mig i. Det har varit tillräckligt med spring här förut af både fästmän och systrar. — Jaså skall Oskar gå nu» vände hon sig mot sin blifvande mäg, som kom in tillika med fröken Astrid, för att säga farväl, — »adjö då, kära Oskar, och välkommen snart igen.»

»Nej, han kommer inte igen förrän om onsdag, kan mamma tänka sig så nedrigt.» Lilla Astrid hade nästan tårar i ögonen vid tanken på att tre hela dygn skulle förflyta utan att hon fick träffa sin fästman.

»Men kära Oskar, hur kommer det sig?»

»Jo, tant, jag måste resa hem i och för affärer och kan nog inte vara tillbaka igen förrän onsdag eftermiddag, men då kommer jag naturligtvis upp, om tant tillåter.»

»Du är alltid välkommen, kära Oskar, det vet du ju, och jag får väl hitta på något roligt att trösta Astrid med under denna »evighet». De ge Romeo och

Julia på Operan i morgon. Vi få väl be pappa om ett par biljetter, så blir det ändå litet kärlek, eller hur Astrid?»

»Nej, då väntar jag hellre tills Oskar är hemma igen så han går med; det är inte roligt att gå ensam.»

»Jaså, pappa och jag räknas inte mera, jo, du är god du! Men tag på dig hatt och kapp nu, så kanske vi få sällskap en bit med Oskar. Vi skall gå till farmor en liten stund, har jag tänkt.»

* * *

När Birger vid 8-tiden på kvällen kom till Lotten Berg, var det ingenting annat än kläderna som påminde om att han kom till ett sorgehus. Inifrån rummet hördes stöj och skratt och i köket voro Lotten och hennes mamma så ifrigt sysselsatta med att göra i ordning kvällsmaten, att de knappt hade tid att hälsa, när Birger steg in och frågade efter Anna.

»God afton, snälla Birger, Anna har inte hörts af ännu. Jag skall strax hälsa ordentligt på dig bara jag får göra ifrån mig de här.» Lotten lade de sista köttbullarna i stekpannan, skakade den ett tag, torkade sig på sitt köksförkläde och gick sen fram till honom. »Så där, ja! Vill du ha litet kaffe? Vi ha riktigt godt dopp. Stig in i rummet, så skall du strax få dig en kopp.»

»Hvilka är där?» frågade Birger, då i detsamma en skallande skrattsalva hördes därifrån.

»Det är bara de närmaste släktingarna. Ida och Hilda och Gustaf och Robert och Kalle och så är det Eriks bröder Emil och Ernst och så hans gifta syster Emma och hennes man, Larsson. Honom har du visst inte sett förut, men de andra känner du allihop.» Med dessa ord öppnade hon dörren till rummet. Birger, som var alldeles nykter och nyss tagit en lång promenad i friska luften, ryggade nästan tillbaka för den luft, som slog emot honom därifrån. Matos, tobaksrök och spritångor blandadt med utdunstningen af 10 mer eller mindre druckna människor, en luft så tjock att lampan knappast kunde brinna. På bordet stodo kaffekopparna kvar och fyra literbuteljer, (två brännvin, en punsch och en konjak) alla nästan tömda, cigarettstumpar och aska kringströdt både på duken och alla téfat. Karlarna hade tagit af rockarna, dels för att känna sig obesvärade och dels för värmens skull, ty det var helt säkert mycket öfver 20 grader varmt därinne. På golfvet i ett hörn låg lilla Kajsa med en kudde under hufvudet och sof, och Greta satt i Hildas knä och kämpade mot sömnen.

»Nej, se Birger! God afton och välkommen!»

»Hvar har du Anna?»

»Hvarför var ni inte med till kyrkogården?»

»Det var en riktigt stilig begrafning, må du tro.»

»Kom och slå dig ner, och få något till lufs.»

»Hvad vill du ha, konjak eller punsch?»

Sedan han hälsat och besvarat alla frågorna, slog han sig ner bredvid Hilda,

just som Lotten åter kom in med en kopp kaffe.

»Ja, nu är det inte nykokt, men du får väl hålla till godo ändå. Se här, var så god och doppa. Usch, hvad ni har ställt till på duken.» Hon sopade ner askan med handen, men det blef just ej mycket bättre ändå, den fastnade i långa gråa rader öfverallt där det var spillt punsch och konjak.

»Det gör ingenting alls» sluddrade Ernst Berg, som tycktes vara mest drucken, »så här fint kalas skall du inte ha förrän du ställer till bröllop eller begrafning igen, och till dess är duken tvättad och lika fin som du själf. Det var fan hvad Lotten ser treflig ut, när hon är uppriggad som i dag. Ja, sablar i mig, skulle jag inte ha lust att spekulera på henne själf, om inte alla ungarna följde med på köpet.»

»Hvad pratar Ernst för dumheter» afbröt Lotten, halft generad och halft smickrad. Det var minsann ej i går hon fått höra en artighet om sitt utseende.

»Se så där ja, passa på du, Lotten», skrattade Gustaf »där har du ju en friare med detsamma, så är det slut med alla dina bekymmer!»

En skallande skrattsalva belönade dem, medan Lotten skyndade ut i köket igen. »Kan inte Hilda lägga Greta så hon får sova ordentligt» föreslog Birger för att få slut på det obehagliga skämtet. »Hon är ju så sömnig att hon inte kan se upp; hon har inte ens hälsat på mig.»

»Seså, Greta, vakna nu och hälsa på farbror Birger.» Greta försökte öppna ögonen, men de föllo tungt igen.

»Det är punschen, hon är sömnig af», förklarade Emma Larsson, »vakna Greta, så får du ett glas punsch till så du kan skåla med farbror Birger.»

»Har flickungen fått punsch?» frågade Birger förfärad.

»Ja, herre gud, det är väl inte något att ta vid sig för så förskräckligt. Det är inte alla där vi begrafver hennes pappa, och hon brås allt på honom, för hon satte i sig rätt duktigt», sade Emil, som tycktes vara riktigt stolt öfver sin lilla brorsdotters smak för punschen.

Birger satte häftigt bort sin kaffekopp och steg upp.

»Snälla Birger, bråka inte nu», bad Hilda halfbögt, »du ser ju att de är ankomna litet hvar, så det blir bara ledsamheter.»

Ernst kryssade fram till bordet med brännvinsbuteljen.

»Han har ju ingen smak på kaffet, se här ska du få dig en klar», lallade han och ämnade hålla brännvin i koppen. »Åh, sjåpa dig inte», fortfor han då Birger tog undan den, »det är mitt brännvin och det är jag som bjuder, Emil och jag förstås och de andra har köpt punsch och konjak, så här fattas det inte. Se så, bort med labbarna, för nu ska du ha det, säger jag.» Han lyckades verkligen i sitt uppsåt, men följden blef endast att Birger gick ut köket och hällde bort allsammans, och häftigt sade till Lotten att det vore

bättre om hon lagade att hennes sjuka barn kom i säng, än att göra i ordning mat åt de där fyllbultarna.

»Sjuk? Herre gud, hvem är det nu, som är sjuk då?»

»Det är Greta» svarade Birger, medan han tog sin rock och hatt, och han tillade bittert: »För att hedra hennes fars minne ha de supit flickan full på hans begrafningsdag.»

»Jaså, var det inte annat», sade Lotten med en suck af lättnad. »Du skrämde mig riktigt. Det fattades bara att jag skulle fått barnen sjuka nu i allt mitt bekymmer. Det är inte farligt, det går öfver tills i morgon bara hon får sova.»

* * *

Mathildadagen, fru Nygrens namnsdag firades alltid med ett stort kafferep, d. v. s. inga blefvo bjudna, men alla visste, att de voro väntade. Flera dagar förut fejades och skurades och putsades så grundligt i hela våningen, att den vanliga, stora värrengöringen blef nästan obehöfelig. Halfva natten höll Anna på att baka kaffebröd och kakor, och när hon äntligen vid 3-tiden kom i säng, var det endast ett par timmars sömn hon kunde få, fröken Astrid skulle väckas kl. 7 för att hon och småsyskonen skulle öfverraska mamma med kaffe och färskt bröd, en öfverraskning som återkom hvarje år lika regelbundet som själfva namnsdagen. Vid städningen hjälpte både frun och fröken Astrid till med damningen men redan kl. $\frac{1}{2}$ 11 måste de gå in och kläda sig; i allmänhet brukade ju ingen komma före kl. 12 men man kunde ej vara säker därpå. Både hennes nåd Löwengren och gamla fröken Karlgren tyckte visst att förmiddagskaffe måste drickas kl. 11 för att det skulle vara riktigt. Lyckligtvis dröjde de dock en half timme öfver denna tid, men sedan kommo alla vänninnor i en lång rad. Det var ett ständigt ringande på tamburklockan, ett spring efter assi-etter att sätta hyacintkrukorna på, eller vaser till konvaljer och tulpaner, ett nigande och gratulerande och »har den äran kära lilla Mathilda» hördes i alla tonarter och från alla håll. Och fru Nygren blef rörd och öfverraskad hvar-enda gång någon kom, som hon blifvit hvartenda år.

»Kära Augusta, så förfärligt snällt af dig, inte kunde jag tro att du skulle våga dig ut, som så nyligen varit förkyld», eller »oh, så härliga blommor, det är då alldeles för mycket, jag riktigt skäms», eller »tack, kära små flickor, hvad ni var snälla, som kom ihåg tant». Och ungdomarne nego för tant, och smögo sedan med Astrid till fönstret för att se ut på gatan, och de äldre krusade hvarandra vid dörren och i salongen och vid kaffebordet under ideligt försäkrande att »inte ska vi nu krusa».

Väderleken för i dag, äfvensom för sista veckan och t. o. m. för hela denna vinter hade behörigen dryftats, de senaste dagarnas olyckshändelser, mord och själfmord hade samtliga fått några beklagande »så ohyggligt! det är ju gräsligt! stackars

människor!» och man hade redan kommit in på fröken Lejonstjärnas förförfening med löjtnant Jonzon. Det var då förstas ett ämne som kunde räcka till en lång stund.

»Hvad ämnade de gifta sig på?»

»Hon hade visserligen sitt fäderneärf, men hvad kunde det förslå då han ej hade mer än sin löjtnantslön? Spar samma? Jo, det var de rätta, jag mötte dem i går och hon hade en hatt med tre stora svarta plymer på, som åtminstone kostat 20 kronor stycket.»

»Det är väl inte så underligt, att hennes mamma är förtviflad öfver partiet!»
»Nå, det är visst inte så mycket för att han är fattig, som hon är förtviflad, utan snarare för att han heter Jonzon!»

»Ja, hon tycker, att lilla Elsie gör en förskräcklig mesallians!»

»Men hon själf hette ju Larsson, innan hon blef gift med Lejonstjärna?»

»Ja visst, kära du, men det kommer hon inte mera ihåg, det var ju så länge sedan!»

»Det sägs, att mamma är riktigt elak mot Elsie, och hennes kusin sa' häromdagen åt mig, att hon inte kan förstå hur Elsie kan härda ut hemma. Men kärleken ger henne väl tålmod; hon lär vara så kär i sin löjtnant.»

»Det blir då åtminstone inte svårt för henne att skiljas från hemmet och modern, när det kommer så långt som till bröllopet.»

Anna kom nu in med kaffet och gaf därigenom samtalet en annan vändning.

»En sådan treflig jungfru Mathilda har!»

»Ja, hon såg riktigt hyggelig och snäll ut!»

»Mathilda har visst haft henne rätt länge?»

»Ähnej, bara ett halft år» — fru Nygren tog på sig minen af en martyr, — »och jag lät nog också narra mig af hennes hyggliga utseende, och att hon varit 5 år på samma plats. Jag kan då inte begripa, hvad det har varit för en husmor. Jag för min del tycker att det är en tillräcklig plåga att i mitt hem ha en främmande varelse om hvilken jag egentligen ej vet huruvida hon är fågel eller fisk. Skall jag dessutom ha hennes fästman och hela hennes släkt i jungfrukammaren jämt och ständigt, så tycker jag att hemmet inte längre är mitt eget.»

»Det har Mathilda rätt uti. Jag har alltid tänkt att det vore mycket bättre om matmödrarna kommo öfverens att förbjuda alla besök till sina tjänare. Vi kunde ju bilda en förening vi också, liksom jungfrurna nu ha bildat sin tjänarinneförening.»

»Nej, Augusta, det vore väl ändå under vår värdighet. Men så mycket vet jag då, att aldrig skall jag ta i min tjänst en jungfru som tillhör den föreningen. Det skall vara en riktig anarkistförening, så man kan ju riskera att en vacker dag bli mördad i sitt eget hem.»

»Jaja, tiderna är rysliga och man är aldrig säker.»

»Jag läste i tidningen, när föreningen stiftades att de ville ha kontrakt mellan matmödrar och pigor, det skall vara bestämd arbetstid och bestämd fritid och öfverbetalning för extraarbete och nattarbete. Man skulle således icke få se sina vänner hos sig en kväll utan att betala jungfrun extra för att hon inte skall gå och lägga sig innan det är afdukadt och gästerna ha gått. Få de hålla på som de ha börjat, ställa de väl till strejk en vacker dag.»

»Strejk! Ja, jag önskar bara att det gick därhän! Då skulle vi minsann visa dem att vi kan reda oss utan dem. De äro inte alls så oumbärliga som de tro.»

»De vill bara ha ledigt, för att gå och drifva kring gatorna.»

»Bestämd arbetstid och bestämd fritid! Hur kan de fordra något så omöjligt. Det går helt enkelt inte. Antag att jag skulle gå in därpå och säga, att arbetstiden skall vara slut klockan 7 e. m. så kommer min man hem och skall ha sin supé, så skall det bäddas och hvem skall göra allt detta, om jungfrun är borta.»

»Antagligen densamma, som skulle göra det, när ni vid en strejk skulle visa tjänarinna att de äro öfverflödiga» hördes en ungdomlig röst borta från fönstret. Det var en af Astrids kamrater, som med stort intresse följt de äldres resonemang och nu vågade sitt lilla inlägg i frågan. Men det skulle hon aldrig ha gjort, ty — milde himmel — hvad fick hon nu ej höra. »Ägget, som skall lära hönan värpa», »väx ur barnskorna», »leka med dockor», »nutida ungdom, som blandar sig i äldre folks samtal» »när du själf en gång får ett hem och en jungfru, kan du ju försöka att tillämpa dina teorier». »Stackars din man, om du nånsin skulle bli gift, han måtte få trefligt» o. s. v. Och sedan kommo historierna den ena efter den andra om dessa pigor, dessa plågor för hvarje matmoder, huru okunniga de äro, huru lata de äro, huru litet omtänksamma, huru slarviga, liknöjda och oordentliga. Huru de slå sönder allting, som de handskas med och huru det enda de kunna och vilja är att få ökad lön och minskadt arbete. Det finns ingen klass, som har det så bra, de ha inga bekymmer, de ha mat och husrum, och värme och ljus och lön, om också matmodern själf mången gång måste försaka både ett och annat för att jungfrun skall få sitt, och ändå klagar folk och vill inte tjäna. Det borde verkligen bli lag på att arbetareklassens flickor *skall* ta plats som pigor och inte gå till fabriken eller svälta som butiksförknar.»

Men nu kunde Eva Rosenberg inte tiga längre, fast hon nyss förut blifvit så illa åtgången. Hon hade följt med hela striden när tjänarinneföreningen bildades och hade till och med varit på ett möte i — Folkets hus, något som dock fru Nygren hittills ej vetat af, annars hade Astrid helt visst ej vidare fått umgås med henne —.

»Men hör ni då inte,» utbrast hon utan att låta sig hejdas af vare sig tanternas indignerade miner eller flickornas ryckningar i hennes kjol, »huru ni motsäger er själfva. Hon duger inte till någonting, — och ändå kan ni inte reda er utan henne ens ett par timmar på kvällen. Ni säger att hon är liknöjd och okunnig, men ni vill inte låta henne få ledigt att lära sig något eller få tillhöra sin egen förening, som ju kunde väcka hennes intresse i många hänseenden. Om hon blir trött är väl ej underligt då hon är den första opp och den sista i säng, och det är en stor skillnad mellan hennes arbete och en husmors, äfven i de fall där en husmor *verkligen* arbetar, ty jungfrun arbetar endast för andra, men husmodern för sitt eget hem.»

»Förr i världen ansåg en tjänare sin matmors hem som sitt eget, och då arbetade de med intresse och kärlek,» inföll hennes nåd Löwengren.

»Ja, förr ja!» fortsatte Eva oförskräckt, — »men vi tala om hvad som är nu, och nu för tiden anser ingen matmor att hennes hem också är hennes jungfrus. I annat fall vore det väl inte så fasaväckande att jungfrun i *sitt eget hem* tog emot sin fästman och sina släktingar. Jag går in på att de ha det öra i ekonomiskt afseende, om ni så vill, men den lönen är som grynvällingen som han, Esau eller Jacob, eller hvad han hette», — Eva hade alltid varit skral i bibliskan — »såld sin förstfödslopp för. Ja, det är sant, att hon inte behöfver ha bekymmer för mat och husrum och pengar, men så är hon också utan all själfständighet. Hon är likställd med barn och idioter, hon står under förmyndarskap af sin matmor, om hon så blir 50 år, hon har inte en timme på dygnet, som hon kan kalla sin egen, i den bemärkelse, att hon då kan gå bort utan att be om lof. Hon kan aldrig på förhand göra upp om någonting, ty allt beror i yttersta hand på matmoderns godhet. Och därför säger jag, att hon har det sämre än en halfsvältande inboende fabriksflicka, ty hon är åtminstone sin egen herre, när fabriksporten är stängd för dagen, hon kan använda sina kvällar till att lära sig något att gå på möten antingen i sin fackförening eller i ett bönehus, hvilket hon helst vill. Och redan det att hon tillhör en förening ger henne ett helt annat värde än tjänstflickorna ha.»

»Nu skall inte Eva prata dumheter längre, det är redan mer än tillräckligt.» — Fru Nygren hoppades att kort och godt ha afklippt ämnet, som tagit en så obehaglig och oväntad vändning. Nog hade jungfrurna och deras ställning varit samtalsämne på Mathildadagen så långt hon kunde minnas, men något liknande detta hade hon aldrig varit med om förr.

(Forts.)

Stockholms Tjänarinneförenings Platsanskaffningsbyrå och Expedition.

Öppen kl. 11—4, 6—7. Torsdagar kl. 11—4, 6—8. Lördagar **endast** kl. 11—4.

Grefthuregatan 20 C.

Allm. Tel. 94 39.

Kooperativa Syfabriken Linnéa

tillverkar och försäljer Damdräkter, Kläd-
ningar, Blusar samt allt hvad till Linne-
branchen hör

Kooperativa Syfabriken Linnéa.

OBS.! Stora Vattugatan 5. OBS.!

Allm. Tel. 223 96.

Gynna den kooperativa fabrikationen!

**Matts i Körkbyn,
Pelle i Storängen
och Lisa i Kråkhult**

medverka vid fester och samkväm.

Uppgörelse kan ske efter öfverens-
kommelse pr telefon Brunkeberg 10 97,
säkrast före kl. half 9 f. m.

Lifförsäkrings-Aktieholaget

"De Förenade"

Stiftadt af Skandia, Svea, Thule, Victoria och Skåne
hvilka jämte "De Förenade" ansvara för försäkringsaft-
lens fullgörande. Premierna kunna erläggas årligen, half-
årligen, kvartals- eller månadsvis eller pr vecka.

Minsta månadspremie är: vid barnförsäkring,
Afd. B. 50 öre, vid öfriga försäkringssätt 1 kr.

Minsta veckopremie är 25 öre.

Stockholm, A.-B. Arbetarnes Tryckeri 1907.